

mento; deinde nego cons. et parit., quia anima à corpore disjuncta gloriæ capax est.

Ad quartum: Esto quod anima tali desiderio quodammodo torqueatur, non inde tamen sequitur ipsam miseram effici, tum quia essentia beatitudinis in anima consistit, quæ verò ad corpus dimanat, non est nisi accidentalis; tum quia Deus huic desiderio non sine fenore supplere potest.

V. Obj.: Joannes XXII, sententiæ de dilatione visionis beatificæ adstipulatus est: ter enim ex suggestu in Ecclesiâ Avenionensi eam propugnavit. Hinc suæ opinionis fautores summâ benevolentia excipiebant, contra verò eidem refragantes insectabatur, prout contigit Durando Meldensi episcopo, qui vix pontificis iudicium effugit, regiâ auctoritate ac patrocinio fretus, et Thomæ Valesio Ord. Præd., qui in carcerem conjectus est. In eum finem, ut quot posset in suam sententiam perduceret, Lutetiam Parisiorum Gerardum Eudum generalem ministrum Minoritarum misit unâ cum Arnaldo de S. Michaelè, prout referunt card. de Alliaco, Gersonius, Ochamus, aliique. Quare Philippus Galliarum rex ignem eidem Joanni comminatus est, nisi à sententiâ resipisset. Ergo.

Resp.: Nego ant.: Ut autem Joannis XXII factum rectius cognoscatur, hæc ordinatim sunt diligenter animadvertenda. I. Exorta est suo tempore controversia inter quosdam Minoritarum et Prædicatorum Ordinis alumnos, num beati in cælum statim post mortem recepti præter Christi humanitatem fruenter visione ipsâ Dei beatificâ (1). Joannes controversiam hanc dirimere aggressus, ut eâ, quâ par erat in re tanti momenti et tunc temporis satis implexâ questione, procederet maturitate, quæ utrique contendendum parti favere videbantur, tum ex Scripturâ tum ex Patribus argumenta summâ diligentia collegit. Hæc discutienda dedit cardinalibus omnibus, præsulibus atque doctoribus, quos anathematis religione adstrinxit, ut diligentissimè ea pervestigarent, et nobisque quid eis videatur exponant, ut ipse loquitur (2). II. Cùm accepisset ob ejusmodi collectionem, in quâ argumenta pro utraque parte prostabant, calumniam sibi impactam esse à malevolis, quasi neganti sententiæ favisset, adscitis eodem anno cardinalibus per publicos tabelliones protestatus est et nunquam gessisse in animo decidere vel credere, quod esset quovis modo Scripturæ sacræ obviium vel contrarium fidei orthodoxæ; voluitque ut hæc protestatio in orbe universo christiano publicaretur (3). Litteris præterea ad regem Philippum datis calumniam eandem illic disseminatam à se propulsavit, præsertim, quoad duos illos, qui missi Lutetiam perhibebantur ad eam doctrinam propagandam (4). III. Invaluit calumnia operâ præser-

(1) Conf. Raynaldi Tarvisini Annales ecclesiast. ad ann. 1355. Exorta videtur hæc questio ex occasione illorum sermonum, quos habuerat S. Bernardus in solemnitate omnium sanctorum quos superius citavimus. Nota autem hæc questio est ann. 1351.

(2) Conf. Raynaldi ib. ad an. 1354, n. 27.

(3) Ibidem.

(4) Ibid. Hujus protestationis meminerunt etiam

tim illorum schismaticorum, qui favebant Ludovico Bavaro, cujus odium simulatesque adversus hunc pontificem eò erant progressæ, ut ei opposuerit. antipapam Petrum de Corbaria. Falsis ejusmodi rumoribus, decepti sunt nonnulli scriptores minùs in pontificem propensi, qui calumniosas hæc voces pronis auribus exceperunt posterisque transmiserunt (1). IV. Nec Durandus Meldensis episcopus fuit à Joanne inquisitus, neque Thomas Valesius; sed ambo à fidei quæsitore: Durandus quidem ob erroneas aliquot sententiâs, quas disseminaverat in libro à se conscripto (2); Valesius eò quòd imprudenter è publico suggestu non solum Joannem pontificem perstrinxerit, sed præterea controversiâ nondum diremptâ, maledictionem divinam precatus fuerit in contrariæ sententiæ assertores (3). V. Philippus et Robertus, alter Galliarum, alter Scotiæ rex, per litteras obsequium demissionemque animi luculenter significantes ad Joannem pontificem datas eum exorârunt, ut controversiam definire vellet (4); easdem preces Parisienses theologi in epist. ad eundem Romanum pontificem scriptâ obtulerunt, in quâ: « Vestræ beatitudini, inquit, cum quâ possumus humilitate et reverentiâ, totis cordis præcordiis supplicamus, quatenus prædictæ quæstioni... dignetur Vestra Sanctitas finem dare, partem illam, quâ nutrita fuit hactenus devotio populi Christiani, vestro regimini crediti, veram esse, determinatione apostolicâ confirmando (5). » Quæ profectò coherere non possunt cum iis quæ vulgabantur à pontificis malevolis, quæque leviter nimium ac imprudenter arripuit card. de Alliaco, qui an. 1406, id est, 62 an. à morte Joannis XXII, ea vulgavit. VI. Demùm re satis discussâ, Joannes, hortatu præsertim Philippi regis et academiæ Parisiensis, convertit animum ad emittendam definitivam decisionem suam pro immediatâ Dei visione beatificâ. Hanc verò cùm morte præventus publicare minimè potuerit, legit coram cardinalibus et tabellionibus, in quâ protestabatur se declarare intentionem et quam habemus, inquit, et habuimus (6). » Reverâ non pseudo-minoritæ et præsertim Bonagratia ejusdem pontificis infensissimus hostis.

(1) Genebrardus, Ocham, Ciaconius recensentur à Bzovio Ord. Pr. inter pontificis malevolos. Conf. in Annal. eccles. ad an. 1351. Inter hos tamen Ochamus apertè ostendit se dubium esse circa ea quæ de Joanne XXII retulerat. Ait enim: « Si assertiones illius (Joannis) vel opera aliter recitaverim quam habeat veritas, reportatoribus imputetur... mihi nullatenus, quia sub illâ formâ mihi recitata fuerunt. » (In Dialogo p. 2, tract. 2, sub finem.)

(2) Tres potissimum fuerunt errores, in quos Durandus Meldensem episcopum, doctorem robustissimum nuncupatum, fidei inquisitores prolapsusprehenderunt, quos hic non vacat recensere, quique videri possunt apud Raynaldum ad an. 1355, n. 48, seqq.

(3) Conf. Bzovium l. c. n. 11.

(4) Apud Jo. Villani l. 11, c. 49.

(5) Conf. Apud Martene in op. Thesaurus novus anecdotorum. Paris, 1717, fol. tom. 1, col. 1585, et seq.

(6) Apud Raynaldum ad an. 1354, n. 37. Neque hic silentio prætereundum quod Joannes in bullâ

aliam unquam ipsius mentem fuisse, crebræ ipsius protestationes, quas datâ occasione emisit tribus postremis vitæ suæ annis, quibus controversiam hanc discutiendam suscepit, luculentissimè patefaciunt. Quod pariter testantur scriptores coævi etiam minùs in pontificem propensi. Disserens enim Bzovius de tribus illis sermonibus, quos habuit pontifex in ecclesiâ Avenionensi, jamdiù deperditis quibus videbatur catholicum dogma oppugnare ex Scripturâ et Patribus, eos neque asserendo, neque decernendo, inquit, recitavit (1); nec nisi disputandi gratiâ, subdit Ciaconius (2); sic enim ad veritatem poterit promptius perveniri, ut scripsit ipsemet pontifex ad Philippum regem ann. 1355 (3).

Ex his autem, quæ ex certissimis documentis deprompsimus, colligitur non solum evanescere, quæ in objectione congesta sunt, sed præterea falsitatis argui Calvinum, dùm affirmare non erubuit, Joannem XXII, docuisse mortalitatem animorum (4); minùs fideliter insuper à nonnullis auctoribus catholicis referri factum istud, dùm pontificem traduceat veluti propensum ferè in contrariam fuisse sententiam, de dilatione nempe visionis beatificæ, multò magis autem à vero ablusisse inter catholicos eos qui autuant ex cathedrâ Joannem XXII eandem sententiam definivisse, ut ita detrahant infallibilitati Romani pontificis (5).

ARTICULUS II.

De purgatorio.

Purgatorii nomine significamus statum expiationis ad tempus duraturæ, in quo animæ justæ obstrictæ vinculis ac debito temporaneæ qualiscumque satis-

canonizationis S. Thomæ Aquinatis de eodem sancto habet, quem in cœlestibus agminibus positum Deum glorificare cognoscitur; data est autem die 18 Jul. 1525, conf. Bullar. Ord. Præd. Romæ 1750, tom. 2, p. 161. Similia leguntur in bullâ canoniz. S. Ludovici Tolosati, datâ 7 id. april. 1317, conf. Bullar. Rom. Laert. Cherubini Romæ 1617, t. 1, p. 155.

(1) Bzovius ad an. 1351, n. 11.

Conf. etiam cit. epist. universit. Parisiens. ad Jo. XXII, apud Martene l. c., ubi doctores Parisienses ita scribunt: « In quâ (quæstione) Vestra Sanctitas pulcherrimè et subtilissimè allegavit, et quàmplures auctoritates adduxit, imò tot quot non recordamur nos legisse doctorem aliquem, quas ad unum adduxit tot et tantas, semper tamen recitando, et nihil detrimando, asserendo, seu etiam opinando, sicut auidimus, dignetur, etc. »

(2) Historiæ Pontificum Rom. Romæ 1650, fol. tom. 1, col. 871, ubi ait: « Affirmans se nihil nisi disputandi gratiâ afferre et nihil adhuc se determinasse. »

(3) Apud Raynaldum ad an. 1355, n. 46, seqq.

(4) Lib. 4 Instit. c. 7, § 28, de quo conf. Raynaldum ad an. 1354, n. 58.

(5) Ita auct. Défense de la déclaration, etc. de 1682, par. 5, liv. 9, ch. 46. Quod quidem opus non esse genuinum Bossueti factum non pauci scriptores neque spernendis argumentis contendunt, aut saltem fuisse interpolatum antequam in lucem ederetur ab ipsius nepote Jansenianis partibus non parùm addicto; mirum porro est, quom graviter hallucinetur hujus operis editor in notis, quas l. c. apposuit. Conf. Œuvres de Bossuet. édit. de Liège 1768, tom. 21.

factionis vel ob venialia peccata, vel ob lethalia quoad culpam jam dimissa è corpore disjunctæ detinentur, donec dignæ factæ sint, quæ ad æternam beatitudinem admittantur. Ut omnem tum indulgentiarum, tum suffragiorum usum in Catholicâ Ecclesiâ receptum ad illarum animarum levamen è medio tollerent, novatores seculi 16, Aerium seculi 4 hæreticum, necnon Petrobruisianos, Albigenses, Waldenses, nonnullosque alios sectarios secuti, purgatorii existentiam inficiati sunt, atque hinc suffragiorum utilitatem. Lutherus prius anceps hæsit, deinde utrumque reject. Calvinus eò usque progressus est, ut Instit. lib. 3, c. 5, § 3, clamandum dixerit et non modò vocis, sed gutturis ac laterum contentione, purgatorium existiale esse Satanae commentum, quòd Christi crucem evacuat, quòd contumeliam Dei misericordiae non ferendam irrogat, quòd fidem nostram labefacit ac evertit. Ut autem adversus hos novatores commodius pugnemus, verus quæstionis status aperendus est, apprimè secernerentes ea quæ strictè sunt de fide ab iis, quæ intra opinionum limites continentur. Porrò duo hæc tantùm quoad purgatorium de fide sunt, primò scilicet, ejusdem purgatorii existentia; secundò suffragiorum utilitas, ut ex dicendis patebit. Omnia igitur quæ spectant ad locum, durationem, pœnarum qualitatem, ad catholicam fidem minimè pertinent, seu definita ab Ecclesiâ non sunt. Num scilicet sit aliquis determinatus locus, necne, et ubi positus sit; num parùm an diù debeant animæ in purgatorio detineri; num ignis purgatorii sit materialis an metaphoricus; utrùm scilicet consistat in quadam animi tristitiâ exorta ex antea vitæ consideratione, fœditate peccati, aliisve ex causis, propter quas voluntaria et peroptata ipsis animabus sit purgatoria hæc afflictio (1); diversæ olim de iis exstiterunt inter

(1) Leibnitzius in System. theol. cit. p. 350, scribit: « Plerique omnes (veteres et recentiores) consenserunt in castigationem paternam, sive purgationem post hanc vitam, qualiscumque ea esset, quam ipse animæ ab excessu ex corpore, illuminatæ, et sibi conspectâ tunc inprimis præterite vitæ imperfectione; et peccati fœditate maximâ tristitiâ tactæ sibi accersunt libenter, nollentque aliter ad cultum beatitudinis pervenire. Voluntariam enim esse purgatoriam hanc afflictionem recogitantis acta sua animæ, præclare multi viri notârunt, et inter ceteros illustris est Granatensis locus, qui Philippo secundo in novissimâ ægritudine magnam consolationem attulit. »

Hæc hausisse videtur Leibnitzius ex pulcherrimo tractatu quem de purgatorio scripsit S. Catharina Januensis, in quo inter cetera hæc habet: « L'anima separata del corpo, la quale non si trova in quella nettezza, come fu creata, vedendo in se l'impedimento, e che non le puo essere levato salvo che per mezzo del purgatorio, presto vi si getta dentro, e volentieri, e se non trovasse questa ordinazione atta a levare quell'impaccio, in quello instante in lei si genererebbe un'inferno peggiore del purgatorio; » et paulò ante jam dixerat: « Non credo che si possa trovare contentezza da comparare a quella di un'anima del purgatorio (eccetto quella de' santi del paradiso), ed ogni giorno questa contentezza cresce per lo influsso di Dio che in esse anime va crescendo... e quanto alla volontà non possono mai dire che quelle pene sieno pene... Dall'altra parte poi hanno

veteres Ecclesie Patres, et inter Scholasticos etiam recentiores adhuc vigent discrepantes sententiae. Idipsum dicatur de modo quo animae defunctorum suffragiis fidelium iuvantur, circa quem diversae pariter perhibentur theologorum sententiae, de quibus inter alios consuli possunt Bellarminus toto libro 2 de Purgatorio, et duo germani fratres de Walemburg. (1). Haud ignoramus ex his quae diximus ad fidem minime spectare, aliqua esse quae quamvis definita non sint, absque temeritatis nota rejici non posse, cum satis innotescat circa ea non solum communis theologorum doctrina, à qua cordato catholico absque gravissima causâ recedere nefas est, sed insuper ipsius Ecclesiae sensus praesertim circa poenarum acerbiteriam, quibus animae in purgatorio cruciantur. Cum tamen nobis propositum sit, catholica dogmata polissimum tueri atque adstruere adversus incurrentes errores, aut ea quae catholicam doctrinam quoquomodo labefactant, ideò rata habentes, quae communi consensu probata sunt, adversus Protestantium doctrinam sequentem statuimus propositionem.

PROPOSITIO. — *Datur purgatorium, et justorum animae in eo detentae fidelium suffragiis iuvantur.*

I. Hanc propositionem quoad utramque sui partem de fide esse liquet ex fidei professione, jussu Pii IV edita, juxta quam Catholicus quilibet profiteri debet: « Constanter teneo purgatorium esse, animasque ibi detentis fidelium suffragiis juvari. » Et sanè praeter concilii Florentini definitionem in decreto Unionis, concilium Tridentinum, sess. 25, in decreto de purgatorio tradit Ecclesiam Spiritu sancto edoctam ex sacris litteris et antiquâ Patrum traditione in sacris conciliis docuisse: « Purgatorium esse, animasque ibi detentis, fidelium suffragiis, potissimum verò acceptabili altaris sacrificio juvari. » Sapienterque ibidem: « Praecipit sancta synodus episcopis, ut sanam de purgatorio doctrinam à sanctis Patribus et sacris conciliis traditam, à Christi fidelibus credi, teneri, doceri et ubique praedicari diligenter studeant. » Apud eundem verò plebem difficiliore et subtiliores quaestiones quaeque ad aedificationem non faciunt, et ex quibus plerumque nulla sit pietatis accessio, à popularibus concionibus secludantur. Incerta item, vel quae specie falsi laborant, evulgari ac tractari non permittant. Ea verò quae ad curiositatem quamdam ac superstitionem spectant, vel turpe lucrum sapiunt, tanquam scandala et fidelium offendicula prohibeant. » Cum verò fundamentum erroris Protestantium in eo fuerit, quòd contenderent, non posse dimitti culpam, quin tota simul remittatur et poena, hinc eadem Tridentina synodus sess. 6, can. 31, defini-

« una pena tanto estrema, che non si truova lingua che la possa narrare, nè intelletto, che possa capirne una scintilla. » Sed praestat integrum legere hunc ipsum tractatum, qui impressus est ad calcem vitae ejusdem sanctae.

(1) Petrus et Hadrianus ambo episcopi et celebres controversistae. Cf. tractatus speciales de controversiis fidei, Cursus compl. Theologiae tom. 1, de Unitate eccles. l. 13, controversia 1 de purgat. § 5.

nit: « Si quis post acceptam justificationis gratiam cuilibet peccatori poenitenti ita culpam remitti et reatum aeternae poenae deleri dixerit, ut nullus remaneat reatus poenae temporalis exsolvendae vel in hoc seculo, vel in futuro in purgatorio, antequam ad regna caelorum aditus patere possit, anath. sit. » Verè igitur Ecclesiam doctrinam suam de purgatorio ex sacris litteris inprimis hausisse, quoad vet. Test. monumentum ineluctabile habetur 2 Machab. 12, 45, ubi fortissimi Judae religiosa pietas commendatur, qui factâ collatione, duodecim millia drachmas argenti misit Jerosolymam offerri pro peccatis mortuorum sacrificium, benè et religiosè de resurrectione cogitans (nisi enim eos qui ceciderant, resurrecturos speraret, superfluum et vanum videretur orare pro mortuis), et quia considerabat quòd hi qui cum pietate dormitionem acceperant, optimam haberent repositam gratiam. Sancta ergo et salubris est cogitatio pro defunctis exorare, ut à peccatis solvantur. Quae peremptorii testimonii verba perspicua sunt adeò, ut nullâ indigeant explanatione: neque aliam viam ejus vim evadendi Protestantes invenerunt, quam negare hujus libri canonicitatem (4). Perperam tamen, ut suo loco ostendunt sacrarum litterarum professores. Quoad nov. Test. ex his patet quae Matth. 12, 32, Christus protulit: *Quicumque dixerit verbum contra Filium hominis, remittetur ei; qui autem dixerit contra Spiritum sanctum, non remittetur ei neque in hoc seculo neque in futuro.* Quibus verbis non obscure Christus alludit ad receptam apud Judaeos persuasionem nonnulla peccata etiam in futuro seculo remitti, ut indicant ea quae protulimus, ex lib. 2 Machab.: *Ut à peccatis solvantur.* Nam de quibusdam veraciter non diceretur, ut inquit S. Augustinus, quod non eis remittatur neque in hoc seculo, neque in futuro, nisi essent (quidam peccatores), quibus etsi non in isto, tamen remittetur in futuro (2). » Et S. Bernardus: « Si non credunt, ait, ignem purgatorium restare post mortem... quærant ab eo qui dixit quoddam peccatum esse, quod neque in hoc seculo, neque in futuro remittetur; cur hoc dixerit, si nulla manet in futuro remissio purgatione peccati? (3). » Quae omnia hinc demùm recidunt: ex allatâ Christi sententiâ, aliqua peccata sunt quae saltem quoad poenam remitti in futuro seculo possunt, sed qui cum talibus peccatis ex hac vitâ decedunt, in regno caelorum esse non possunt, in quod nihil coinquatum intrabit, neque in inferno, in quo nulla datur peccatorum remissio, nec spes ulla evadendi: status igitur medius debet aliquis esse temporariae poenae vel expiationis, in quo ad eluenda ejusmodi peccata detineantur.

Ex antiquâ pariter traditione Ecclesiam catholicam suam de purgatorio accepisse doctrinam testes inprimis sunt vetustissimi Patres. Tertullianus lib. de Corona militis, c. 5: « Oblationes pro defunctis, inquit, annuâ die facimus. Harum et aliarum ejusmodi di-

(1) Conf. Nat. Alex. diss. 45, in sec. 4 H. eccl.

(2) L. 24 de Civ. c. 24, n. 2.

(3) Serm. 56 in Cant. n. 11.

sciplinarum, subdit c. 4, si legem expostules Scripturarum, nullam invenies (quae videlicet annuas istas oblationes praecipiat): traditio tibi praetendetur auctrix, consuetudo confirmatrix, et fides observatrix. Similia habet in lib. de Monogamia et alibi (1). S. Cyprianus epist. 66 ad Clerum et plebem Furnitanam datâ, prohibuit ne pro Victoris animâ oblatio fiat, aut deprecatio aliqua nomine ejus in Ecclesia frequentetur; quod contra canones Geminium Faustinum presbyterum ausus fuisset honorum suorum tutorem constituere. « Episcopi, subdit, antecessores nostri religiose considerantes, et salubriter providentes, censerunt, ne quis frater excedens ad tutelam vel eorum clericum nominaret: ac si quis hoc fecisset, non offerretur pro eo, nec sacrificium pro dormitione ejus celebraretur. » Certum igitur est in ecclesia Africanâ à sec. 2 et 3 consuetudinem inolevisse sacrificium offerendi pro defunctis; praesertim, quòd Patres isti de eâ loquuntur tanquam de re à majoribus ac traditione receptâ (2). Sed eadem consuetudo viguit in ecclesia orientali. S. Cyrillus, in Gatech. 5 Mystag. n. 9, scribit: « Deinde pro omnibus generatim (oramus), qui inter nos vitâ functi sunt, maximum hoc credentes adjumentum illis animabus fore, pro quibus oratio deferretur, dum sancta et perquam tremenda coram jacet Victimâ. » Eusebius lib. 4 de Vitâ Constantiniana, c. 71, refert sacrificium oblatum esse pro ipsius imperatoris animâ in martyrio Apostolorum. Omitto Arnobium, utrumque Gregorium Nazianzenum et Nyssenum, Chrysostomum, Basilium, aliosque non paucos, quos recenset Nat. Alex. (3). Frustra siquidem eorum testimonia proferremus; Calvinus enim fatetur Patres omnes per annos mille trecentos tradidisse ut pro defunctis orationes fierent, quamvis tamen incredibili ausu omnes asserat in errorem abreptos fuisse. « In eo dico, scribit l. 3 Instit. c. 10, aliquid humani passus esse; ideòque ad imitationem trahendum non esse contentum, quod fecerunt. » Idipsum fatetur Dallaeus; hoc ipsum confirmat Forbesius, qui disertè praeterea ostendit, in Instructionibus historicis, omnium Patrum auctoritate niti orationes pro defunctis, atamen et ipse concludit: *Non est tutum veteres imitari;* sic etiam fatetur Petrus Vermilius cognomento Martyr in Epist. 1 ad Corinth. c. 5, Ecclesiam semper orasse pro mortuis (4).

II. Praeter Patres testes sunt concilia antiquissima. In conc. enim Carthag. 3, an. 397, celebrato cavetur, ut sacramenta altaris non nisi à jejunis hominibus

(1) De Monog. c. 10, circa finem, tum in lib. de Exhort. castitat. c. 11.

(2) Revocandum hic in mentem est, quòd aliàs notavimus, ecclesiam Africanam ab ecclesia Romanâ fidem seu Evangelium accepisse, ideòque et articulum de purgatorio, deque suffragiis pro defunctis, ac proinde, quòd consequens est, eandem obtinuisse fidem in ecclesia Romanâ sec. 1 et 2.

(3) Diss. 45 in sec. 4 H. eccl.

(4) Ex his pariter constat illudere nobis velle Protestantes dum fingunt controversias fidei revocare ad tria, aut quatuor priora Ecclesiae secula. Conf. Nat. Alex. diss. cit.

celebrentur... nam si aliquorum pomeridiano tempore defunctorum... commendatio facienda sit, solis orationibus fiat. (1) Concil. Braecarense 1, cap. 16, pro illis orare vetat, qui mortem sibi consciscunt (2); et cap. 21, inter clericos dividere jubet oblationes factas, ut oraretur pro defunctis (3). Eorundem suffragiorum meminerunt concilia Cabillonense, Wormatiense, etc. (4). III. Testes sunt liturgiae antiquissimae non solum Ecclesiae catholicae, cujusmodi sunt tum illa quae S. Jacobo tribuitur, quaeque in usu fuit in plebisque orientalibus ecclesiis, quaeque citatur à conc. Trullano, et exponitur à S. Cyrillo Jerosolym., tum liturgiae à SS. Mattheo, Marco, Petro, etc., nuncupatae, item liturgiae quae sub nomine S. Basilii, S. Joannis Chrysostomi, Gregorii et Cyrilli vulgatae sunt, Syriaca, Mozarabica sive Hispanica, etc., ut alias ecclesiae occidentalis liturgias silentio praeteream. Hinc insuper accedunt liturgiae complurium sectarum, quae à primis ipsis Ecclesiae seculis separatae sunt ab Ecclesia, in quarum numero sunt liturgiae Jacobitarum, Coptorum, Armenorum, Aethiopum, Syrorum, Nestorianorum tum Malabaricorum ac Chaldaeorum. Ex his Malabarici Missam praeterea peculiarem habent pro defunctis, quae prostat apud Lebrun (5), qui animadvertit liturgias omnes editas ante sexdecim secula nulla omnino excepta memorias et preces habere pro animabus defunctorum, omnesque orientales ecclesias unanimiter credere sic ordinatum fuisse ab Apostolis, juxta id etiam quòd legitur in Constitutionibus apostolicis editis sub finem sec. 2 (6). IV. Testes sunt vetustiora ipsa epitaphia seu sepulcrales inscriptiones, in quibus pacem et requiem defunctis superstites adprecantur, vel à defunctis ipsis bona exoptulantur; hasce illustravit Gener (7), et rursùm clar. Morcelli (8). Testes demùm sunt non pauci ex Protestantibus ipsis. Etenim Calvino, Dallaeo, Petro Martyri, quos superius commemoravimus, addendus est

(1) In act. conc. Hard. t. 1, col. 964.

(2) Ib. tom. 3, col. 351.

(3) Ib. col. 352.

(4) Ibidem.

(5) Explication de la Messe, etc., Paris 1744, tom. 3, diss. 10, p. 500. Vid. etiam card. Bona tum de Rebus liturg. lib. 2, c. 1, § 7, tum de Officio defuncti. § 2 et 3.

(6) Apud Cotelierum SS. Patrum qui temporibus apost. vol. 1, p. 419, lib. 8 Const. Apost. c. 41 et 42, conf. ib. not. 25. Vid. etiam card. Thomas, t. 5, p. 226, col. 1, seqq.

(7) Theolog. dogmatico scholast. Rom. 1775, t. 4, tract. 3, p. 2, lib. 5, § 2, class. 8, p. 430, seqq.

(8) De Stylo inscript. Latin. Rom. 1780, lib. 2, cap. 5, de Epitaphiis, qui non solum plures profert veteres inscriptiones, in quibus Christiani qui eas collocarunt, pacem et expiationem peccatorum defunctis precantur, sed adnotat dictionem illam *In pace*, vel *in pace esse faciat Deus*, totam esse christianam, ita ut viri eruditissimi non aliud querant testimonium, ut vetus epitaphium inscriptionibus Christianis adnumerent. Vid. § 4. In nostro museo Kircheriano prostat inscriptio vetustissima, in qua veterum fides de purgatorio his verbis exprimitur: « Kalimare. Deus. Refrigeret. Spiritum. Tuum. Una. Cum. Sororis. Tuae. Hilare. »

Binghamus, qui ejusmodi consuetudinem ab ipsa primitivâ Ecclesiâ receptam esse fatetur, orandi scilicet pro defunctis ac pro iis litandi (1). Plures modo Protestantum tum ex Angliâ tum ex Germaniâ consentiunt in admittendo statu expiationis post mortem. Ex Angliis quidem potissimum recensentur Montagu et Gunnin apud Starkium (2), qui sese admittunt profiteri statum *epurationis*, Sheldon insuper, Blansford, Barrow apud Tarabaudium (3), qui suffragia ac preces pro defunctis non respuunt; inter Germanos autem doctor Molanus apud Bossuetium (4) fatetur, lutheranorum partem non solum approbare, verum etiam frequentare preces pro defunctis (5). Nominatim verò Leibnizius in Systemate theologico et statum expiationis propugnat et preces in suffragium defunctorum (6); eandem proficitur doctrinam doctor Less theologus Gottingæ (7), necnon Young recens scriptor (8), qui rationes insuper addit istiusmodi dogma confirmandum. Nec mirum videri debet Protestantibus demum purgatorium seu statum *expiationis*, quam et *scholam præparationis* vocant (9), admisisse, cum pro hoc statu pugnet quodammodo universum genus humanum, sive quodam ipsius naturæ instinctu, sive, quod longè probabilius existimo, ex antiquâ traditione. In hoc

(1) Tom. 6, p. 530, seqq. ed. Halle seu lib. 15, c. 5, § 16, ubi dicit: « Fuisse autem universalem Ecclesiæ praxim pro omnibus, nemine excepto, orare, ex cordi omnium scriptorum ecclesiasticorum testimonio liquet. » Agit autem de precibus defunctorum.

(2) Entretien philosophique, ou le Banquet de Théodule, par M. le Baron de Starck, ministre protestant, trad. de l'allemand sur la 5e édit., Paris 1818, p. 535.

(3) Tabaraud a. a. o. pag. 558, 420, seq. ib.

(4) Projet de réunion dans les œuvres posthumes de Bossuet, t. 1, p. 90.

(5) Fatetur ipsemet Wegscheider § 192, n. (f), Lutheranam ecclesiam haud prorsus improbasse preces pro defunctis. Sanè in Apol. Conf. Augustan., art 12, p. 274, seq., dicitur *quam* (orationem pro defunctis) nos non prohibemus.

(6) Exposition de la doctrine de Leibnitz sur la religion, seu Systema theologicum, edit. à D. Emery, Paris 1819, p. 348, seq.

(7) Théorie de la religion chrétienne, apud Starkium l. c.

(8) Théorie de la connaissance des esprits, ib.

(9) Si Protestanti cuilibet purgatorium commemorat, excandescit, si verò ab eodem quæras, utrum admitti possit necne status *expiationis*, *epurationis*, aut *scholæ præparationis*, *expectationis*, etc., id tibi facile tribuit; imò interdum ejusmodi statum admittendum esse vehementer contendit. Tanta est vis verborum! Præter citatos auctores plures alii addi possent, qui proferuntur à Koeppen in *Philosophiâ christiani*, vol. 2, qui exscribit integros textus Plank ex *Verbis pacis*, Horst ex *Mysteriosophiâ*, Meyer, etc. Quibus prævereant Holaz Exam. theol. p. 1221, et Quenstedt Th. did. vol. 4, p. 577, seqq., necnon Holst *Warum beten wir für die Verstorbenen?* seu: *cur oramus pro mortuis?* et alii. Verum in eo conveniunt omnes quod dicant nimis violentum esse statim in cælum admittere eos omnes quos anteactæ malæ vitæ tantum poenituit in extremâ periodo, vel qui nimium indulserunt hujus vitæ sensualitatibus, cum nihil *coinquatum* illuc ingrediatur; vel durum nimis esse istos omnes æternis cruciatibus addicere. Sanè sublato purgatorio, vel omnis spes peccatoribus in exitu vitæ est adimenda; vel debent collocari facinorosiores quilibet statim cum SS. Aloysio, e. g., atque

enim conveniunt Judei tum veteres, ut ex adducto Machabæorum lib. 2 loco palam fit, tum recentiores, qui oratione *Kadisch* seu commemoratione animarum precantur pro ipsis: de hoc ritu apud ipsos recepto fidem præterea facit liber *Mazor* inscriptus, pluresque Rabbinii testantur apud Serarium (1) et Genebrardum (2). In ipsam hanc doctrinam conveniunt Islamitæ, qui orationem pro defunctis vocant *El-Katme* (3). Conveniunt Ethnici tum Græci tum Romani; etenim Clem. Alex. refert Stoicos credidisse statum expiationis post mortem, quem vocabant *ἐμπύρωσις* (*empyrosin*) (4). Doctrina Pythagoræorum circa metempsychosin eidem fundamento innititur. Græci passim vocant mortuos *καμνηότες* (*cemecotes*) et *καμνότες* (*camonies*), id est, *patientes*, *laborantes*, etc. Hinc Homerus, et ex eo Virgilius memorat, lib. 6 *Æneid.* v. 441, *lugeas campos* ac v. 740 seqq., pluribus describit eos qui

..... exercentur penis veterumque malorum
Supplicia expendunt (5);

et Claudianus lib. 2 in Rufinum, v. 491:

Quos ubi per varios annos, per mille figuras
Egit Lethæo purgatos flumine, etc.

Plato ipse tum alibi tum in dial. de Animo docet animos in luto et tenebris detineri quamdiù peritius purgatæ sint (6). Sic etiam Persæ; Zoroaster enim apud Eusebium in Præp. evang. (7) loquitur de transmigratione animarum per duodecim zodiaci signa, priusquam emaculatæ perveniant ad cœlestem beatitudinem; sic Indi admittunt suffragia mortuorum per preces, sacrificia, etc., ut patet ex itineribus Hafner (8). Cùm igitur unanimi consensu ac veluti inita conspiratione in purgatorio admittendo conveniant Scripturæ, Patres, concilia, liturgiæ, sectæ omnes, omnesque populi christiani, Judei, Islamitæ, Pagani; nec ab ipso dissentiant doctiores ipsi Protestantibus eujuscumque demum communionis sint, nescio omnino, Theresiâ à quo ipsa conscientia refugit. Quantumvis enim homo sibi ablandiatur, vox conscientie altius clamat, præsertim in mortis articulo.

(1) In Harmoniâ Machabæorum, lib. 2, c. 12, p. 692, seqq.

(2) Apud eund. ib.

(3) Conf. Marracium Cong. Mat. Dei in Alcorano Arabico ac Latine edito, 2 vol. fol. Pat. 1698. Postellus lib. 21 de Concordiâ orbis c. 9, scribit: « Orat Judæus, pro defunctis, comedit cum pauperibus Musulmanus, » conf. Marac. t. 1 Prodrum. part. 3 ad Refut. Alcorani, p. 81, ed. cit., tum quæ ib. ex Alcor. p. 90, 91, refert de examine sepulcri.

(4) L. 5 Strom. p. 549.

(5) Cf. La-Cerda S. J. in comm. in hæc loca Virgilia et observ. Beattie in op. On Truth., par. 5, ch. 2 in-8, p. 221, seqq. Sic Homerus *Iliad.* l. 5, v. 278.

*Et flumina et tellus, et qui sub terrâ mortuos
Homines puniunt.*

Conf. Dict. Ernest. ad voc. *καμνω*, *laboro*, necnon Enstathi Comment. in h. l. Homeri. de Persuasione Roman. Conf. Joh. Kirchmanni Lubecens. de Funeribus Roman. lib. 4.

(6) Conf. apud Euseb. de Præp. evang. l. 11, c. 57, seqq.

(7) Apud Starkium l. c.

(8) Voyages de Hafner, 2 part. p. 29. Dans la Bibliothèque de Sprengel, part. 59, conf. Bar. de Starck op. c.

quare adhuc in dubium revocari possit ejusmodi dogma, in quod vel ipsa nos quodammodo natura impellit, quâ ducimur ad veniam pacemque parentibus et amicis implorandam. Hunc statum ipsa rerum analogia exposcere videtur, à legibus enim civilibus non omnes culpe capitali poenâ plectuntur. Ejusmodi præterea fides incredibili solatio est homini in extremâ vite periodo constituto, qui etsi gravibus se antea secleribus commaculaverit, veniæ tamen obtinendæ dulci spe alitur, neque in desperationem agitur, dum sibi in hæc vitâ poenitentia satisfactoria nullum amari locum esse persentit. Vel enim hoc ipsi solamen dandum est, quod scilicet expiatoris poenis in alterâ vitâ possit noxas suas eluere, vel omnis salutis ac conversionis spes ipsi est adimenda. Conscientia siquidem hominis, præsertim in aditu mortis, ita torquet et angit, ut nemo unquam possit sibi ita vim inferre, ut sibi met persuadeat se post tot admissa seclera in cælum post paululum admissum iri, perinde ac si innocentem omnino sanctissimamque duxisset vitam (1).

Difficultates.

1. Obj. 1° Secundus Machabæorum liber apocryphus est; aliena præterea manus in illum intulit eam sententiam: *sancta ergo*, etc. Verum, utroque etiam dato, nihil inde pro catholico dogmate extendi potest, 1° quia hic auctor commendat, quod prout vituperandum ipsi Catholici rejiciunt, eujusmodi est Razia facinus, qui sese interemit; 2° quia in prolato testimonio sermo est de hominibus lethali culpâ adstrictis, qui nempe contra legis vetitum surrepta idolorum donaria intra vestes celarant; 3° quia ex eo sequeretur animas interire cum corporibus unâ cum iisdem corporibus ad novam postea vitam revocandas: « Nisi enim, inquit hic auctor, eos qui ceciderant resurrecturos speraret, superfluum videretur et vanum orare pro mortuis; » 4° quia agitur de facto singulari, nempe Judæ, quod in exemplum trahi non potest; præsertim cum nulla pro mortuis in lege sacrificia statuta seu præscripta sint; 5° quia non ad eos levandos à purgatorii poenis, de quibus nec ibi nec alibi mentio est, sacrificium offerri voluit, sed potius ad ostendendum affectum suum erga ipsos, et ad avertendam Dei vindictam à reliquâ exercitâ parte. Ergo.

Resp. ad primum: Nego. Nos verò hic utrumque tanquam certum habemus ex sacrarum litterarum prof. ad quem hæc provincia spectat. Illud addimus hunc librum à recentioribus Protestantibus in censum sacrarum librorum passim admitti; tum etiam in illorum hypothesi, qui eum rejiciunt, non minus validum inde crui argumentum tanquam ex libro historico ac ferè cœvo, qui nobis eam testatur credendi rationem, quæ penès Judæos eo tempore obtinebat. Pluris certè nobis valet hujus libri auctoritas, quam auctoritas Jo-

(1) Conf. Pierre de Joux, Lett. sur l'Ital. t. 2, lett. 41. Cf. Maistre, Soirées, etc., huit. entretien, cum notis appositis; qui plures congerunt animadversiones, ut evincant, quam pium sit hoc dogma et naturæ humanæ sensibus consentaneum.

PERRONE. 1.

sephi Flavii, Gorionidis, aut Philonis ad fidem detur faciendam, quæ ipsorum ætate contingebant. Genuinam præterea esse sententiam illam, quæ ab adversariis textui assuta traducitur, aperte evincunt Græca omnia et Latina exemplaria sive edita, sive manuscripta, in quibus nunquam non reperitur (1), et apprimè ingenie congruit auctoris, qui passim solet ejusmodi considerationes interserere. Ad primum, nego. Quod si auctor commendat factum Razia se interficientis, eum quidem laudat quod fortiter fecerit, non autem quod piè, ut adnotat S. Augustinus, qui hæc de causâ secundum hunc Machabæorum librum dicit *sobriè* esse legendum (2). Ad secundum, resp. 1° Transeat. Nec enim omnes consentiunt, eos milites in surripendis illis idolorum donariis graviter deliquisse; quoniam non idololatricæ causâ, sed aviditate potiùs immoderatâ arrepti donaria illa sibi vindicârunt. Sed dato etiam, resp. 2° ipsos potuisse ante mortem ejusmodi peccati poenitere, sermo enim illic est de iis qui cum pietate dormitionem acceperant. Ad tertium, nego. Ibi enim sacer scriptor pro Judæorum more utramque questionem, de animæ scilicet immortalitate ac de corporum resurrectione, conjungit, prout et Christus ipse Sadduceos perstringens Matth. 22, 31, conjunxit: *Non legistis, inquit, quod dictum est à Deo dicente vobis: Ego sum Deus Abraham, et Deus Isaac, et Deus Jacob? Non est Deus mortuorum sed viventium; et Apostolus, 1 Cor. 15, 52: Quid mihi prodest, si mortui non resurgunt? Manducemus et bibamus, cras enim moriemur.* Ad quartum, nego. Non solum enim Judæ factum ab omnibus commendatum est, sed insuper, ut ibidem legitur, omnes *ad preces conversi, rogaverunt, ut id, quod factum erat delictum, oblivioni traderetur*; omnesque propterea pecuniam ad sacrificia pro defunctis offerenda suppeditârunt; universalis igitur erat praxis Judæorum orandi pro mortuis, quod et Grolius fatetur in Adnotat. ad Cassandri consultationem, ad art. 20 et alibi. Atque hinc responsio patet ad illud, quod addebatur de sacrificiis pro mortuis, quæ nullibi in lege præscripta leguntur. Comprehendebatur enim sub lege generali de sacrificiis pro peccatis totius populi, quæque offerri poterant tam pro presentibus quam pro absentibus, tam pro vivis quam pro defunctis, juxta interpretationem et consuetudinem synagogæ, quo refertur et illud Eccl. 7, 37: *Mortuo non prohibeas gratiam*, per eleemosyam scilicet preces et sacrificia (3). Ad quintum, nego. Etsi enim aperta mentio non fit de purgatorio, æquivalentibus tamen verbis idem dicitur. Si Judas enim sacrificium offerri voluit pro defunctis, profectò non id voluit pro iis qui nullas poenas saltem temporarias solvendas

(1) Conf. Nic. Serarium S. J. op. cit. Nat. Alex. H. eccl. vet. Test. etat. sextâ, diss. 7, art. 8, Calmet, præf. in duos lib. Machab. etc.

(2) Lib. 1 contra Gaudent. Donat. n. 58.

(3) Conf. Joseph. du Voisin, in proœmio ad Pugionem fidei, Raym. Martini; Bartoloci in Biblioth. rabbinicâ, p. 2, diss. 5, card. Gotti, de verâ Christi Ecclesiâ t. 2 art. 10, § 11, Serarium l. c.

(vingt.-sept.)

haberent, neque pro iis qui pœnis æternis essent ad-
dicti, ut res ipsa clamat: ergo pro iis quos credebatur
in purgatorium detrusos. Ultima animadversio locum
habere nequit, quàm directè pugnet cum iis quæ ibi-
dem referuntur.

Inst. Saltem nihil evincitur ex allatis Christi verbis:
Non remittetur ei neque in hoc seculo neque in futuro;
1° enim ejusmodi dictio popularis est, cujus eadem est
virtus ac si diceretur: ejusmodi peccatum nunquam
fore remittendum; quod ex locis parallelis expressè
eruitur, nam Marci 3, 29, dicitur in æternum, et
Luc. 12, 40, non remittetur. 2° Neque ex eo quòd
Christus negarit tale peccatum nec in futuro seculo
remittendum, sequitur quædam alia peccata fore remit-
tenda juxta dialecticæ regulas, quæ docent ex nega-
tione affirmationem minimè descendere. 3° Loquitur
Christus de remissione culpæ, quæ non nisi in hæc
vitâ haberi potest, nec proinde ad remissionem pœnæ
transferri debet. 4° Ex hoc enim sequeretur leviora pec-
cata remitti in hoc seculo, graviora autem in futuro, quod
cum Catholicorum principiis pugnat. Ergo. — Resp.:
Nego ant.; ad primum, nego. Dato enim, quòd juxta
parallelismum Evangeliorum phrasis à Christo adhi-
bita idem valeat ac nunquam ejusmodi peccatum di-
missum iri, cum tamen nunquam sive in æternum duas
partes complectatur, hoc nempe seculum et futurum,
quod Marcus et Lucas universè dixerunt, Matthæus
distributivè exposuit, quod non fecisset, nisi ad utram-
que partem, ad præsens scilicet seculum et ad futurum,
peccatorum remissio pertineret. Quæ animadversio
robor sumit ex eo quod diximus, Christum per ea verba
alluisse ad receptam apud Judæos persuasionem de
peccatorum remissione obtinendâ non solum in hæc
vitâ, sed etiam in futurâ (1). Ad secundum, responsio
patet ex modò dictis. Hic enim Christus non instituit
disputationem quæ exigi ad strictas dialecticæ regulas
debeat, sed vulgari loquendi modo utitur. In familiari
autem sermone ridiculum se præberet, qui diceret,
currum navimque mihi non extruam neque in hæc
neque in alterâ vitâ, cum in alterâ vitâ neque currus
neque naves extrui possint; sic porrò locutus esset
Christus, si nulla in futuro seculo daretur peccato-
rum remissio. Præsertim quod illis verbis Christus
alludat ad receptam fidem de peccatorum in alterâ
vitâ remissione. Ad tertium, nego. Sed loquitur de
peccato quatenus complectitur et culpam et pœnam,
quod insinuat ejusdem Christi verba apud Marcum
1. c., ubi de ejusmodi blasphemo dicitur: *Reus erit
æterni delicti*, id est, pœnæ æternæ, quæ nempe sub-
sequitur peccatum. Quod tuentur vel ipsi recentiores
exegetæ Protestantes Grotius, Griesbachius, Kuinoel (2);
ita ut sensus sit: non remittetur ei in hoc seculo

(1) Conf. Maldon. in Evang. 12, 52, S. Matth.

(2) Sic enim ipse scribit in c. 3. v. 29, S. Marci:
ἀμάρτυρον in vers. Alexandr. respondet Hebræorum
vocalibus הַמַּוְטָה et מוֹטָה, quæ non tantum peccatum indi-
cant, ut הַמַּוְטָה, Gen. 31, 36, מוֹטָה Ex. 28, 38, sed etiam
peccati pœnam, ut הַמַּוְטָה legitur Zach. 14, 19, מוֹטָה ps.
40 (41), 13, quo posteriori loco habent ἀνομιὰ de pec-
cati pœnâ, etc.

quoad culpam, idèquè obnoxius erit in futuro seculo
æternis suppliciis per oppositionem ad aliâ minùs
gravita peccata, quæ remittuntur quoad culpam in præ-
senti seculo, et quoad pœnam tum in hoc tum in fu-
turo. Ex his disjicitur quod demùm objiciebatur, in-
ferri scilicet peccata leviora in præsentî vitâ remitti,
graviora autem in alterâ; ex datâ enim modò expo-
sitione patet istud minimè sequi.

II. Obj.: Scripturæ medium hunc expiationis statum
constanter excludunt; ac 1° in iis omnibus locis, in
quibus vel duarum duntaxat animarum sedium fit
mentio; e. g., Matth. 23, 34, seqq.: *Venite, benedicti,
possidete regnum... discedite, maledicti, in ignem
æternum*; vel perpetuas immutabilis status alterius
vitæ, ut Eccles. 9, 10: *Quodcumque potest facere ma-
nus tua, instanter operare; nec opus, nec ratio, nec sa-
pientia erunt apud inferos, quo tu properas*; et clariùs
c. 11, 5: *Si ceciderit lignum ad austrum, aut ad aqui-
lonem... ibi erit*; vel 2° ita duplicem ab obitu statum
esse docent, ut illicò ad alterutrum animæ mittantur,
sic Luc. 16, 22: *Factum est ut moreretur mendicus, et
portaretur ab angelis in sinum Abraham. Mortuus est
autem et dives, et sepultus est in inferno. Ita etiam
ib. 23, 43, Christus pio latroni immediatam gloriæ
consecutionem promisit; et Joan. 5, 24, idem Chris-
tus credenti in se promittit vitam æternam: *Et transit
à morte ad vitam*; iis verò qui in Domino moriuntur,
Apoc. 14, 13: *A modò jam dicit Spiritus, ut requiescant
à laboribus suis*, Græcè *ex nunc illicò*, etc. 3° Iis omni-
bus in locis in quibus summa meritorum Christi effi-
cacia commendatur, qui: *Unâ oblatione*, ut dicitur
Heb. 10, 14, *consummavit in sempiternum sanctificatos*,
quin aliis precibus aut suffragiis opus sit; etenim *san-
guis J. C. emundat nos ab omni peccato*, ut inquit
S. Joan. 1 Ep. 4, 7. Ergo. — Resp.: Nego ant.; ad pri-
mum, dist.: Post extremum in judicium, concedo; ante
illud, subd.: quoad animas penitus purgatas, aut lethali
culpâ adstrictas, concedo; quoad aliâ juxta dicto,
nego. Et sic patet responsio ad primum Scripturæ
textum. Quoad alios textus, in quibus proponitur im-
mutabilitas statûs, dist.: Respectu meriti vel demeriti,
concedo; respectu solutionis debiti, si quod remanet,
donec ad paradisum quilibet pertingat, nego. Ex illis
enim objectis textibus solum evincitur, non dari
ampliùs in alterâ vitâ locum ad ulteriora merita, nec
ad resipiscentiam aut regressum, non autem non dari
purgatorium, de quo ibidem non est sermo. Ad secun-
dum, dist.: Si nihil obstat, concedo; si quid adhuc
luendum supersit, nego. Cum enim nihil coinquinatum
in cœlum intret, hinc licet in statu gratiæ ex hæc vitâ
decedant, tandiù tamen in purgatorio detinebuntur,
quandiu debitum non solverint usque ad novissimum
quadrantem; et ita explicari debent adducta Scriptura-
rum testimonia de Lazaro, de pio latrone, ac de iis
omnibus qui debitis omnibus persolutis ex hæc vitâ
migrarunt aut in dies migrant. Ad tertium, dist.: Chris-
tus unâ oblatione consummavit in sempiternum sancti-
ficatos, ejusque sanguis emundat nos ab omni peccato,
per se seu quoad valorem pretii, quatenus per modum*

causæ ac remediî universalis oblati est, concedo;
quoad nos, subd.: si ritè nobis applicetur per sacra-
menta ac bona opera, concedo; secùs, nego. Quo
sensu idem Apostolus dicebat: *Adimpleo ea quæ desunt
passionum Christi*; alioquin, si nimis urgerentur illa
Scripturarum testimonia, nec infernus daretur; quo-
niam verò per pia opera ad vitam æternam obtinendam,
ut suo loco ostendimus, non evacuatur crux Christi,
ita nec per pœnas satisfactorias purgatorii.

Dices: Deus Ezech. 17, 21, ait: *Si impius egerit
pœnitentiam ab omnibus peccatis suis... omnium iniqui-
tatum ejus quas operatus est, non recordabor.*

Resp.: Dist.: Quoad reatum culpæ et pœnæ æter-
næ, concedo; quoad reatum pœnæ temporalis, subd.:
interdum, interveniente scilicet charitate aut contritio-
ne perfectâ, concedo; semper et in omni casu, nego.
Alioquin ipsemet Deus non poposcisset pœnas à Davi-
de aliisque peccatoribus, quos certè peccatorum suorum
pœnituit. Et sic aliâ his similia testimonia exponi de-
bent, quæ optimè cum doctrinâ ac toto systemate cat-
hólico coherent.

III. Obj.: Doctrina Patrum est 1° nullam dari in al-
terâ vitâ peccatorum remissionem; sic inter cæ-
teros S. Joan. Chrysost. hom. 2 de Lazaro, n. 2.,
ubi negat posse quempiam, cum hinc decesserit: *com-
missa diluere*, et S. Hieronymus l. 3, in cap. 5 Epist.
ad Galat., ubi affirmat in alterâ vitâ *unumquemque por-
tare onus suum*, quin detur locus orationibus, quibus
quis juvari possit ad eorum discrimen, quæ contingunt
in hæc vitâ. 2° Nullum dari pœnitentiæ locum; ita in-
ter cæteros S. Cyprianus in lib. ad Demetrianum, S.
Ambrosius de Bono mortis, c. 2, S. Joan. Chrysosto-
mus passim, et S. Augustinus ep. 91, et tract. 49 in
Joan. n. 10, ubi: *Requiem*, inquit, *quæ continuo post
mortem datur, si eâ dignus est, tunc accipit quisque cum
moritur*; tum lib. 2 de Peccat. merit., c. 55, affirmat
peccata hic remissa non obesse post mortem. Quare S.
Pater ita passim non sine aliquâ hesitatione de purga-
torio loquitur, ut dubius semper de eo esse videatur;
cum enim in Enchiridio c. 68, verba Apostoli: *Ipsc
autem salvus erit, sic tamen quasi per ignem*, de igne tri-
bulationis hujus seculi exposuisset, addit cap. seq.:
*Tale aliquid etiam post hanc vitam fieri, INCREDBILE. NON
EST, ET UTRUM ITA SIT, quæri potest.* Similia habet lib. 22
de Civ. Dei, c. 23, n. 4, ubi profitetur se non redargue-
re eos qui Apostoli verba de igne purgatorii exponunt,
quia forsitan verum est. Inò l. 4 de Peccat. mer. c. 28,
cui consonat auctor libri *Hypognosticon*, expressè affir-
mat in aliâ vitâ non esse ullum ulli medium locum.
Ergo. — Resp. ad primum: Dist.: Doctrina Patrum
est nullam dari in alterâ vitâ remissionem peccatorum
lethaliùm, quoad culpam, concedo; quoad pœnam, et
juxta plures theologos venialium et quoad culpam et
quoad pœnam, nego. Et sic explicari debent, quæ op-
ponuntur ex S. Joan. Chrysostomo, et S. Hieronymo,
ut patet ex contextu ac scopo ipsorum, qui hic est ut
inducant peccatores ad resipiscentiam, et quidem tem-
pestivam (1). Ad secundum, dist.: Nullum dari pœ-

(1) Satis enim est vel leviter S. Joan. Chrys. con-

nitentiæ locum, ita ut ex malo aliquis bonus fiat per
conversionem et lethaliùm culpam remissionem, con-
cedo; ita ut pro peccatis præteritis ac priùs dimissis
satisfacere non possit, nego. Atque hæc ratione expo-
nendi sunt laudati Patres Cyprianus, Ambrosius et
Chrysostomus juxta nuper dicta (1). Prima verò, quæ
objicitur Augustini sententia, nullam præ se fert difficul-
tatem, cum ipsemet adjeceerit conditionem *si eâ dignus
est*, quæ satis apertè ostendit retardari ejusmodi re-
quiem, si ille qui ex hæc vitâ decedit, obstrictus debitis
sit, quæ nondum exsolverit (2). Ad alterum testimo-
nium, quo affirmat peccata hic remissa non obesse
post mortem, distingo: Si remissa sint et quoad cul-
pam et quoad pœnam, concedo; si quoad culpam tan-
tum, vel nego vel subd.: Non obesse post mortem ad
obtinendam cœlestem gloriam vel ociùs vel seriùs, con-
cedo; nullo modo, nego (3).

Negamus denique S. doctorem cum hæsitazione de
ipso purgatorio loqui, cum nemo fortassè ex antiquis
S. Augustino apertius de purgatorio disseruerit, tum
alibi, tum potissimè in integro libro de Curâ pro mor-
tuis; necnon lib. 9 Confess., c. 12, n. 52, ubi loquens
de funere matris suæ inter cætera commemorat preces
ad Deum fusas: *Cum offerretur pro eâ sacrificium pretii
nostri*; tum subdit c. seq., n. 57: *« Inspira, Domine
meus, Deus meus, inspira servis tuis, fratribus meis...
« ut quotquot hæc legerint, meminerint ad altare tuum
« Monica famulæ tuæ, cum Patricio quondam ejus con-
« juge, per quorum carnem introduxisti me in hanc vi-
« tam, etc. »* et serm. 172, c. 2, al. 52, de Verbis Apo-
stoli, concludit de suffragiis pro defunctis disscrens:
*« Hoc enim à Patribus traditum, universa observat Ec-
« clesia. »* Dum igitur videtur dubius hæere, de qualitate
pœnarum ac ignis præsertim purgatorii disserit, et anci-

textum percurrere, ut ejus sensus apertissimè appa-
reat; ait enim ibid. n. 5: *« Si quem calumniatus es, si
« cui factus es inimicus, reconciliare priusquam venia-
« tur ad judicium. Omnia hæc dissolve, ut citra mole-
« stiam illud videas tribunal. Donec hic fuerimus; spes
« habemus præclaras; simul atque verò discesserimus
« illic, non est postea nobis situm pœnitere; neque
« commissa diluere, etc. »* ed. maur.

Idipsum dicatur de S. Hieronymo, qui l. c. exponit
duplici sensu vocem *onus* in Scripturis adhiberi in bo-
nam nempe ac in malam partem, et concludit sensum
Apostoli esse, quod ille qui conturbavit Galatas. *Por-
tabit hoc opere judicium, et consequenter pro suo labore
mercedem.* Quid hic sit cum purgatorio commune non
video.

(1) Satis et hic pariter est eorum contextum inspi-
cere, quem solum brevitas causa hic præmittimus,
cum agatur de re clarissimâ. Consulantur in loc. cit.

(2) Agit hic de diversis animarum receptaculis, do-
nec perveniant ad futuram resurrectionem in quâ solâ
consequenter animæ justæ perfectam et adequatam
beatitudinem et reprobæ completam damnationem:
*« Cum facta fuerit resurrectio, inquit, et honorum gau-
« dium amplius erit, et malorum tormenta graviora:
« quando cum corpore torquebuntur. »*

(3) Disputat adversus Pelagianos, qui ex remissione
peccati originalis per baptismum arguebant adversus Ca-
tholicos nullam ampliùs pœnam in ipsorum hypothesi
fore solvendam, cum tamen contrarium constet. Re-
spondet autem S. doctor, etiam sublato peccato, rema-
nere pœnalitates in hæc vitâ, quæ cessabunt in alterâ
vitâ.